

Historische Kring Maarssen

Voor erkend scharrelvlees

Slagerij
Dorresteyn
sinds 1882

Nassastraat 4
Tel. 0346 - 561219
Maarssen

RADIO - T.V.

ELECTR. HUISHOUDELIJK

+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP

+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

René
mannenmode

Kaatsbaan 32 - Maarssen-Dorp
Tel. 0346-555380

body fashion

beenmode lingerie badkleding

Langegracht 55 © 0346 575343 3601 AK Maarssen

Inhoudsopgave

- 34. Colofon
- 35. Van de redactie
- 35. Kringnieuws - Zeven eeuwen Familie Brey in het Utrechts Weidegebied
- 37. Herplaatsing bord bij Vechtoever
- 38. De Kaatsbaan (deel 10)
- 40. George Hogenkamp, bijzonder wielerpromotor
- 44. Donkere wolken boven drie voormalige buitenplaatsen
- 46. Jan Witte en de Historische Kring Maarssen
- 47. Nogmaals Bammens
- 48. Polderjongens, De gravers van het Merwedekanaal rond 1890
- 54. De vaste brug over het Merwedekanaal
- 54. Koninklijke onderscheiding voor Henk Blaauw
- 56. Uit de oude schoenendoos (nr. 42)
Peloton van de Binnenlandse Strijdkrachten te Maarssen

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Colofon

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Bestuur: Benno Visschedijk, wnd. voorzitter
Ria Tijhuis, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346.575222
Aukje Wolters-Dekkers, penningmeester
Tineke Barneveld
Hans van Bommel
Henk Blaauw
Bas Groenendijk
Bert de Ruiter
Ronald van Tongeren
Arie de Zwart

Lid van verdienste: C.W.P. Bloemendaal (27-02-2003), drs. W. Smits (10-02-1994)

Erelid: Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema (23-02-2006)
B. de Ruiter (21-02-2002)
J.H. Sagel (22-02-2001)
N. van Tricht (10-02-1994)
B. Visschedijk (26-02-2009)
Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000)

Redactie: Netty Bertens-van de Wouw, Hondiusstraat 68, 3602 PJ Maarssen,
tel.: 0346.564696, e-mail: netty.bertens@online.nl

Immetje de Jong-Zijp, Albardastraat 2A, 3601 BN Maarssen,
tel.: 0346.561079, e-mail: jongzijp@casema.nl

Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen,
tel.: 0346.563599 (verkoop losse nummers) ISSN: 1384-0967

Lidmaatschap: Het lidmaatschap kost € 13 per jaar. Opzeggen kan alleen vóór het einde van het kalenderjaar. De lidmaatschapsbijdrage dient te worden voldaan d.m.v. de acceptgirokaart (maart/april). Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring kunt u contact opnemen met Aukje Wolters-Dekkers, Mozartlaan 12, 3603 BH Maarssen, tel.: 0346.579940, e-mail: aukjewolters@hetnet.nl
Eventuele stortingen op ons gironummer 2907376 t.n.v. penningmeester Historische Kring Maarssen.

Werkgroep archief/bibliotheek: Nel van Haaften en Ria Tijhuis, e-mail: riatijhuis@kpnplanet.nl

Werkgroep archeologie: Henk Blaauw, Bloemstede 193, 3608 TB Maarssen, tel.: 0346.562425

Website H.K.M.: www.historischekringmaarssen.nl

E-mailadres H.K.M.: bestuur@historischekringmaarssen.nl

Vormgeving en druk: Kaldenbach Grafische Producties - Maarssen

Van de redactie

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.

De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.

U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 1 juli 2010.

Kringnieuws

We kregen van Herman Verkroost, die vroeger een kapperszaak had aan de Bolensteinsestraat, een stapel boeken en stukken met betrekking tot Maarssen. Daarbij was een Maarssen-kwartet en een legpuzzel met de bekende schoolplaat van Isings, een echt verzamelaarsobject, dat de Historische kring nog niet had. Hartelijk dank daarvoor.

Zeven eeuwen Familie Breij in het Utrechtse Veenweidegebied

Onder bovenstaande titel verscheen vorig jaar een boek over de oorsprong en de geschiedenis van de familie Breij. In ons vorige periodiek kon u al lezen dat de Historische Kring een exemplaar ten geschenke had gekregen, maar we zouden het boek te kort doen als we het zouden laten bij deze vermelding.

Schrijver van het boek is Mieke Breij, met medewerking van diverse familieleden. 'Geschreven' is een zwakke uitdrukking, hier is sprake van monnikenwerk! Al in het begin van de veertiende eeuw doemen de eerste leden van de familie op. Met andere woorden: zeven eeuwen archief doorploegen op meer dan dertig plaatsen en talloze familieleden bezoeken en hen gegevens ontfutselen. Nu werkt Mieke Breij bij het Utrechts Archief, ze zit dus wel dicht bij het vuur, ook door haar vakkennis. Een voordeel was bovendien dat veel Breij-en een openbaar ambt bekleedden, zoals schout of schepen. Ook zijn ze terug te vinden als eigenaar van (soms aanzienlijke hoeveelheden) onroerend goed. Ze hebben dus allerlei sporen nagelaten in de archieven. Het boek is veel meer dan een genealogisch overzicht van de diverse, over het land uitgewaaierde, lijnen in de familie. Er wordt steeds informatie gegeven over allerlei maatschappelijke achtergronden. Soms heel uitdrukkelijk, zoals in het hoofdstuk dat een schets geeft van het Utrechtse veenweidegebied. Meestal tussen de regels door, als bijvoorbeeld de teruglopende economie het leven moeilijk blijkt te maken in sommige gezinnen Breij. Ook blijken de verschillende religieuze overtuigingen tot ontbreken

van contact te hebben geleid, zoals dat in het verzuilde Nederland heel gewoon was. Pas tamelijk recent is dat contact weer tot stand gekomen, vooral dankzij de leden van de familie die hun achtergrond gingen onderzoeken en familiebijeenkomsten organiseerden. De lezer leeft mee met een gezin Breij dat in een paar dagen tijd vier jonge kinderen verliest door een besmettelijke ziekte.

Een familie met vele takken, zeven eeuwen lang, honderden afbeeldingen, dat is niet mis; het fraai verzorgde boek telt dan ook zowat zeshonderd bladzijden. Het is het soort boek dat je begint door te bladeren om vervolgens uren later tot de ontdekking te komen dat je er nog steeds geboeid in zit te lezen. Uiteraard staan er vele familiefoto's in, maar ook veel kaarten en afbeeldingen van onder andere woonhuizen en andere gebouwen.

Lezers van het, eveneens vorig jaar verschenen, boek van Henk Blaauw **Maarssenbroek zoals het was**, weten wel hoe de familie Breij in Maarssen(broek) haar sporen heeft achtergelaten. Nu blijkt echter dat al rond 1500 de eerste leden van de familie hier woonden!

Bij Bruna, hoek Diependaalsedijk/Kaatsbaan in Maarssen is het boek te koop voor € 47,50; eventueel kan het ook worden aangeschaft bij de volgende leden van de familie Breij: Willem Breij, Emmaweg 58, Kortenhoef, tel 035-6564949 of Mieke Breij, Korte Nieuwstraat 29, Utrecht, tel 06-50495056.

Benno Visschedijk

Zeven eeuwen Familie Breij in het Utrechtse Veenweidegebied

Deze familiegeschiedenis speelt zich voornamelijk af in de Vechtstreek.. De vroegst bekende generaties leefden in de veertiende en vijftiende eeuw in de Harmelerwaard, totdat zij zich omstreeks 1500 in Maarssen vestigden. Hierna verspreidde de familie Breij zich, die als veehouders de kost verdiende, via Breukelen naar Tienhoven, Westbroek, Utrecht, Baambrugge, Abcoude, Loenen, Nigtevecht, Nederhorst den Berg, 's-Graveland, Diemen en keerde ook weer terug naar Maarssen.

Dit boek is niet beperkt gebleven tot genealogische overzichten, maar geeft inzicht in de achtergrond van de tijd en omstandigheden, waarin de vroegere generaties leefden.

In deze fraai verzorgde uitgave met 592 pagina's zijn honderden foto's opgenomen (deels in kleur) van boerenfamilies, historische kaarten, gravures, landschappen, dorpsgezichten, kerken,

handschriften, handtekeningen, bidprentjes en grafstenen.

Het jarenlange historisch onderzoek dat aan dit boek ten grondslag ligt, speelde zich voornamelijk af in Het Utrechts Archief en het Streekarchief 'Vecht en Venen' te Breukelen. Een uitgebreide bronnen- en literatuurverantwoording completeren het geheel.

U kunt dit fraaie boek, waarvan nog een beperkt aantal exemplaren beschikbaar is, bestellen door overmaking van € 47,50 plus € 10,00 voor verzendkosten op banknummer 32 82 01 499 ten name van W.G.A. Breij - inzake Breijenboek - te Kortenhoef.

Mieke Breij

Inlichtingen: Mieke Breij, telefoon 030-2340113
e-mail: breij@xs4all.nl

Zie ook: www.breij.magix.net/website/

Herplaatsing bord bij Vechtoever

Op donderdag 8 april hebben de bestuursleden Benno Visschedijk en Hans van Bommel het informatiebord bij Vechtoever herplaatst. Dit bord was afgelopen winter door wat baldadige schaatsliefhebbers afgebroken en in de sloot gedeponeerd. De heer Bohnen, van Vechtoever, heeft dat bord uit de sloot gevist en voor ons zolang opgeslagen. Waarvoor onze dank.

De Kaatsbaan

Deel 10

We zijn al bijna aan het eind van de Maarssense kant van de Kaatsbaan gekomen. In deze aflevering bespreek ik de nummers 29 en 31.

Evenals de vorige grote panden is ook nummer 29 gebouwd door de Meester Metselaar Hermanus Hageman. Op 25 april 1871 is het pand gereed en is Dirk Tollenaar de eerste huurder. Van hem zijn verder geen gegevens te vinden in het gemeentearchief. Hij blijft vijf jaar in het pand wonen. Na zijn vertrek komt op 10 mei 1876 Jeanette Moquette in het huis. Ook van haar zijn geen verdere gegevens bekend. Zij vertrekt twee jaar later en wordt opgevolgd door de gezusters Mantén. Er wordt vermeld dat Gerritje en haar zuster hun voortuintje keurig verzorgen en dat een fraaie klimop de gevel van hun pand versiert. Achtendertig jaar bewonen zij het pand. Wat hun bronnen van inkomsten zijn is niet bekend. In 1916 bewoont Hermanus Knuvers het huis. Voor oudere Maarssenaren een bekende naam. Hermanus is van huis uit kopergieter en bewerker, maar bij de

opkomst van het rijwiel ziet hij al gauw dat hij daar een goede boterham mee kan verdienen. Hij begint in de voorkamer een rijwielhandel met reparatie-inrichting.

Rijwielhandel en Reparatie-inrichting

Burgers E.N.R. Rijwielen
met torpedoremnaaf vanaf
f 35.50

nog steeds ruilen wij uw oude
Rijwiel in tegen den hoogsten waarde

H. H. C. Knuvers

Kaatsbaan 15

Maarssen

Op de foto is te zien dat er van een grote etalage nog geen sprake is. Het overstappen op een ander beroep vereiste toen nog geen diploma's. Als men goed werk leverde bleef het bedrijf bestaan, zo niet, dan ging men failliet. Tot 29 mei 1954 blijft hij zijn vak uitoefenen. Hij wordt opgevolgd door de fotograaf Gerrit van Schoonhoven. Deze komt uit een kleine winkel in de Raadhuisstraat. Gerrit laat het pand grondig verbouwen, wat hem 1600 gulden kost!

Op 9 oktober 1954 betreft hij zijn vernieuwde pand met een voor die tijd fraaie etalage.

Achttien jaar oefent hij hier zijn beroep uit, totdat hij op 7 november 1972 overlijdt. Zijn weduwe Elisabeth de Graaf blijft er wonen tot haar vertrek op 15 januari 1979 naar de Maria Dommer. In datzelfde jaar wordt de winkel overgenomen door boekhandel Nieuwenhuysen. Deze houdt het maar vier jaar vol en doet dan de zaak over aan een beheerder die er een gokhal start. Vanaf 1983 tot 1996 kan men hier op een simpele wijze zijn geld kwijt. De gokhal verandert in 1996 van eigenaar en wordt het 'Meetpoint'. Tot op de dag van vandaag wordt er nog steeds geld vergokt.

Kaatsbaan 31

Dit pand wordt door Hermanus Hageman op 12 mei 1870 opgeleverd. Omdat ook dit huis - het verhaal wordt eentonig - niet verkocht is, wordt het verhuurd. De eerste huurder is de medische dokter Pieter Verkade. Hij blijft vier jaar en wordt dan opgevolgd door de gepensioneerde officier Frederik G. de Vree. Deze is binnen een jaar vertrokken om weer opgevolgd te worden door de weduwe van de heer Nolthenius, Lucretia van Kerchem. Zij komt op 1 mei 1875. Na haar overlijden blijft haar dochter Schierhole, de weduwe van de heer A. Overeem en inmiddels bij haar moeder ingetrokken, nog een jaar in het huis. Na haar komt er weer een alleenstaande vrouw haar intrek nemen, Suzanne de Jong, geboren Brandes. Na drie jaar, in 1898, komt de volgende weduwe, wed. De Jonge, geboren Soeter. Een jaar later, in 1899, komt er sinds lange tijd weer een man in het huis wonen, Jan C. Meijers. Deze man is van beroep commies. De heer Reith vertelde dat rond 1900 een commies in het pand woonde en dat er tevens in de voorkamer een ziekeninrichting was! Hij vertelde ook dat boven de benedenramen een lang wit bord was geplaatst met daarop 'ziekenhuis'. In 1912 treffen we Albert Thie aan. Hij is rijksambtenaar. Of was hij degene die een ziekenkamer had? Op 30 november 1916 komt de heer H.A.A. Reith. Hij vertrekt op 23 oktober 1924 naar Heemstede. Na hem komt er een pension in het pand.

Het is Rika van Putten die daarmee een gat in de markt ziet. Zeven jaar lang zijn er verschillende mannen in de kost geweest. Ik zal een drietal, voor ons bekende namen, noemen. De eerste bekende is Josephus van Liempdt, de schoenmaker die op 26 oktober 1934 naar Maarsseveen verhuist en aan de overkant, de Maarsseveense kant, op Kaatsbaan 12 schoenen gaat repareren. De volgende bekende Maarssenaar is Hendrik Krabbendam, die in 1931 naar de overkant verhuist en daar als zadelmaker en kamerbehangster de kost gaat verdienen op nummer 36. De laatste die ik wil noemen is Anton Scholten, die in 1928 zijn bekende cyclamenkwekerij begint aan de Zandweg. Na Rika, die in 1944 overlijdt, komt mevrouw Timmer-Nijmeijer. Zij woont in het huis tot 23 juli 1960. Ook staat vermeld dat in dat jaar de diaconie van de Hervormde Gemeente Maarssen eigenaar is van het pand.

De zoon van mevrouw Timmer, Jacobus Timmer, blijft na het overlijden van zijn moeder in het huis wonen, totdat ook hij, in 1982, overlijdt. Na zijn dood komt er de woninginrichting van de firma De Graaff. Van 1983 tot 1990 vinden we er de Bistro Bachus. Vervolgens het restaurant La Brouette, dan restaurant De Gouden Arend en vanaf 1999 kan men tot op de dag van vandaag voor een maaltijd terecht bij De Dorpsgek.

Cees Bloemendaal

George Hogenkamp, bijzonder wielerpromotor

Afb.1 Van de wanden van de werkkamer van George J.M. Hogenkamp in Maarssen zien de kampioenen ons aan.

Onze vroegere plaatsgenoot werd op 28 maart 1875 in Leiden geboren. Als jongen had hij al liefhebberij in alles wat met het rijwiel te maken had en dat is zijn leven lang zo gebleven. Zijn eerste tocht maakte hij op de velocipède of 'looppfiets'. Hij beleefde de roemruchte dagen mee hoe de 'Grote Bi' de houten 'fiets', met dat heel grote voorwiel en dat piepkleine achterwiel, zich ontwikkelde tot de eerste fiets. De evolutie van deze fiets tot vervoermiddel van zeer velen volgde in het begin van de twintigste eeuw. Voor George Hogenkamp was het, als buitengewoon geïnteresseerde, heel verheugend dat hij de ontwikkeling vanaf de oertijd van de fiets heeft mogen meemaken. Als jongeman beoefende hij al de wielersport. Zijn eerste wedstrijd won hij als zeventienjarige in 1892. Zijn aspiraties in de wielersport werden toen nog gehinderd. Hij kon niet zo gemakkelijk deelnemen omdat "in mijn dagen de wielersport iets was van de eliten". Ook in ander opzicht was het in die dagen moeilijk voor de beoefenaren van de wielersport. "Het talent van nu heeft het wel heel veel gemakkelijker; denk alleen maar aan de perfectie van het hedendaagse rijwiel en z'n lichte loop. Dat hadden wij vroeger niet. Een fiets met luchtbanden was in mijn jeugd een uitzondering. Rijwielverhuurder Smit in Leiden had er één en wij vochten er om". Dit is een uitspraak

van de negentigjarige George Hogenkamp in het Maarssense dagblad 'De Magneet' van 26 maart 1965.

Afb.2 George Hogenkamp. De tekening is waarschijnlijk gemaakt rond 1955.

Op initiatief van den heer Hoogenkamp werd te Maarssen een goed geslaagd wielerveest gehouden in de tuin van de Harmonie. Hierboven: één der kleinste deelnemertjes passeert in volle ren de finish.

Een leuke wedstrijd op oude wielers veroorzaakte groote vrolijkheid bij het belangstellende publiek.

Links: Ook Romain Maess, de triomphator van de tour de France probeerde het eens op zoon „voorwereldlijk” maaksel. Op dit plaatje: Maess passeert op een loopfiets uit 1817 als eerste de finish.

Wielerveest te Maarssen

Hieronder: Een pracht sorteering karretjes uit de vorige eeuw.

Afb. 4 "Een pracht sortering karretjes uit de vorige eeuw." Bedoeld is de 19e eeuw.

In 1895 werd hij lid van de Amsterdamse club 'De Bataaf'. Vijf jaar later werd hij er zelfs voorzitter van. Door zijn ontembaar enthousiasme heeft hij vanuit die functie de wielersport op alle mogelijke manieren gepropageerd. De organisatorische talenten van de nog jeugdige Hogenkamp vielen op. Hij heeft het destijds bekende wielersportblad 'Remo' opgericht en werd er hoofdredacteur van. In 1917 publiceerde hij zijn encyclopedische werk 'Een halve eeuw wielersport'. Hij werkte er zeven jaar aan. Het was in recordtijd uitverkocht. Hij verloor er wel een paar duizend gulden mee. Er werd niet om getreurd, het ging om zijn bijzondere liefhebberij. Verder verscheen van zijn hand onder meer 'De geschiedenis van het rijwiel' en 'De geschiedenis van de Zesdaagse'. In 1927 vestigde hij zich in Maarssen. Hij woonde in 'Oude Glorie', een klein wit huis aan de Vechtzijde van de Straatweg bij de vroegere A.B.T.B., enkele honderden meters voor De Olifant. Het adres was Straatweg 150, bij kilometerpaal 30. Waarom hij in Maarssen ging wonen is onbekend.

Zijn deskundigheid op het gebied van de wielersport zorgde er voor dat hij in 1928 gevraagd werd voor een functie bij de in dat jaar opgerichte Nederlandse Wieler Unie, de latere K.N.W.U. Veelvuldig werd hij uitgezonden; hij bezocht onder meer heel wat internationale wielerevenementen. Hij wist zeer veel van zijn favoriete sport; er was in ons land niemand die beter op de hoogte was van alles wat met de fiets

te maken had. De bekende journalist, radioreporter en auteur op wielersportgebied Hogenkamp was ook de drijvende kracht van de 'Oude Glorie Revue', het contactblad van oud-wielrenners. Elke keer schreef de Maarssenaar het blad bijna alleen vol en corrigeerde de drukproeven. Hij besteedde in zijn blad speciale aandacht aan de verjaardagen van

Afb. 5 George Hogenkamp, waarschijnlijk op bijna negentigjarige leeftijd.

vroegere wielergrootheden en daarmee onderhield hij de banden tussen de veteranen van deze sport.

Van één van de fietsfeesten die hij in Maarssen organiseerde is in 1935 in het blad 'Utrecht in woord en beeld' een fotopagina verschenen. Het feest vond plaats in de tuin van het voormalige hotel-restaurant De Harmonie² aan de Kerkweg. Een groot deel van die ruimte is nu de parkeerplaats bij Dirkson. Zie afbeelding 3, collectie Hans van Bommel, op pagina 41. Mocht u andere personen dan George Hogenkamp en Romain Maess op de foto's herkennen, wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan de schrijver van dit stuk (telefoon: 0346.562038).

In 1953, op achtenzeventigjarige leeftijd, mocht hij beleven dat de Nederlandse ploeg in de Tour de France de eerste plaats in het eindklassement behaalde. Hij heeft daar onder meer in 'De Magneet' van 7 augustus 1953 heel wat regels aan gewijd. Zeven van de tien gestarte mannen gingen in Parijs als winnende ploeg over de eindstreep: Woutje Wagtmans, Wim van Est, Gerrit Voorting, Jan Nolten, Thijs Roks, Suykerbuik en Van Breenen. Ploegleider was de bekende oud-wielrenner Kees Pellenaars. Hogenkamp eindigde zijn stuk met de volgende woorden: *"Voor de sportliefhebbers zal ik zaterdag wat platen betreffende de Tour de France uit vroegere jaren bij de heer H. Vendrik in de Kaatsbaan deponeren. Bezoekers van zijn zaak kunnen er inzage van nemen"*.³

Vanwege zijn grote schrijffactiviteit was hij vaak te vinden in zijn huis 'Oude Glorie', zittend aan zijn bureau bezig met zijn liefhebberij. Ter gelegenheid van z'n tachtigste verjaardag stond in de Magneet van 25 maart 1955: *"Zijn werk. Zijn huis, meer in 't bijzonder zijn werkkamer; is een museum waarin wij het ontstaan en de ontwikkeling van het rijwiel op de voet kunnen volgen, ..."*. (afb.1) Deze verjaardag van 'ome George', zoals hij goedmoedig wel werd genoemd, werd groots en zeer feestelijk gevierd in het Amsterdamse Minervapaviljoen. Naast zijn geschreven werk bezat hij een prachtige verzameling historische modellen van velocipèdes en fietsen. Met het ouder worden werd deze collectie toch wel een zorg. Rond 1960 werd de niet zakelijk ingestelde Hogenkamp daarvan op een voor hem onprettige wijze 'verlost' door een rijwielfabrikant. In 1963 loste hij het startschot van de zesde Ronde van Maarssen. Voordat deze handeling verricht werd, kwam hij nog voor de microfoon. De wielernestor kreeg een aandachtig gehoor, toen hij de volgende woorden sprak: *"Jongens, gedraag je netjes straks in de wedstrijd. Jullie zijn ambassadeurs van de wie-*

lersport. Weest daarom ook in deze koers een heer". De ronde werd georganiseerd door de Utrechtse wielierclub 'De Volharding'. De vice-voorzitter van de vereniging in die dagen was de heer Evert Bouwmeester van de Troelstrastraat in Maarssen. Hij had veel bijgedragen aan het perfecte verloop van het wielerveest. Het was voor de bejaarde starter Hogenkamp bijzonder prettig dat z'n vroegere buurjongen van de Straatweg, Ben van de Heuvel, een prachtige tweede plaats behaalde.

De beminnelijke mens George Hogenkamp had vele, vele vrienden. Toen op 28 maart 1965 zijn negentigste verjaardag gevierd werd in de Harmonie stroomden de mensen toe. Onder meer wielerminnend Nederland liet hem weten dat hij nog allerm minst vergeten was. Tot de sprekers behoorden Barend Barendsen, Cor Blekemolen en Dick van Rijn. Intussen woonde de jarige al enige tijd in huize Ter Meer aan de Parkweg, omdat zijn benen niet meer zo best wilden. Tot bijna het einde van zijn leven werkte hij aan het manuscript van 'De tweede halve eeuw wielersport'. Het bij zijn tachtigste verjaardag ingestelde garantiefonds bleek lang niet voldoende voor de uitgave. Het was bijzonder spijtig dat Hogenkamp zijn geesteskind niet meer in druk heeft mogen zien. Negenendertig jaar was hij een graag geziene inwoner van Maarssen, die actief deelnam aan het dorpsleven. Zijn laatste dagen werd hij opgenomen in een Utrechts ziekenhuis; daar is de wielernestor op 5 februari 1966 overleden. George Hogenkamp werd in Maarssen begraven.

Arie de Zwart

Bron:

Een aantal afleveringen van het Maarssens weekblad 'De Magneet' uit 1953, 1955, 1965 en 1966.

Noten:

¹ Vestiging van de Algemene Boeren en Tuinders Bond.

² In 1884 werd de Harmonie aan de Kerkweg in Maarssen geopend als Hotel en Herensociëteit. Na nogal wat veranderingen in de bestemming van het gebouw werd het rond 1984 afgebroken.

³ In die jaren, op de plaats van de huidige Hema, een fijne banketbakkerij, daarna kon men in de loop van de jaren zestig, bij de heer Vendrik, verschillende kipperechten nuttigen. In de zeventiger jaren verplaatste hij dit restaurant naar de driesprong waar de weg door Westbroek uitkomt bij de oude provinciale weg Utrecht-Hilversum.

Donkere wolken boven drie voormalige buitenplaatsen

Zoals het er nu, maart 2010, naar uitziet worden op 1 januari 2011 de huidige gemeenten Loenen, Breukelen en Maarssen samengevoegd tot een nieuwe gemeente. Voor deze nieuwe gemeente is de naam Stichtse Vecht bedacht. De drie gemeenteraden, schreef het huis-aan-huisblad 'Onze Vechtstreek' hebben op 12 januari jl. ieder afzonderlijk ingestemd met deze naam. Voor velen is Stichtse Vecht nog een onwennige naam ter vervanging van de eeuwenoude, vertrouwde namen die de drie plaatsen nu hebben. Als schrale troost voor degenen die van de oorspronkelijke namen houden en daar ook waarde aan toekennen, werd meteen ook bekend gemaakt dat deze in het postadres blijven voortleven. Straks wonen we dus in de gemeente Stichtse Vecht, postcode Maarssen. Stichtse Vecht is alweer zo'n modieus uitgevonden naam, net zoals Wijdemer en Stede Broec, waar eigenlijk niemand wat mee heeft en cultuurhistorisch gezien een miskleun is. Het Sticht is een oude naam voor Utrecht, zodat de nieuwe naam van de fusiegemeente eigenlijk Utrechtse Vecht is en zo zijn we per saldo met zijn allen toch nog door Utrecht geannexeerd. Zou het niet veel verstandiger zijn geweest gewoon te doen wat eigenlijk bij herindeling heel gebruikelijk is, namelijk gewoon de naam van de grootste gemeente, d.w.z. Maarssen te handhaven? Met behoud van hun

eigen postcodenaam werden Vleuten, De Meern en Haarzuilens toch ook gewoon gemeente Utrecht en Maartensdijk en Westbroek gemeente De Bilt.

Door schrijver dezes werd overigens op 25 februari 2010, bij de rondvraag van de jaarvergadering van de Historische Kring Maarssen, gewezen op een nog veel groter gevolg van de herindeling, een echt cultuurhistorische ramp, die de inwoners van de drie fusiegemeenten boven het hoofd hangt. Dat is namelijk de bijna onvermijdelijke roep bij herindeling van gemeentes om één groot, mooi, nieuw gemeenschappelijk gemeentehuis, die weldra, zoals ik toen voorspelde, zou gaan opklinken. Een van de beoogde besparingen, die een gemeentelijke herindeling altijd geacht wordt op te leveren is, bezuinigen op de gemeentelijke huisvesting en een drastische beperking van het aantal ambtenaren. De bestaande raadszalen in de huidige gemeentehuizen zijn vanzelfsprekend te klein om alle leden van de nieuwe gemeenteraad te kunnen laten vergaderen, het aantal ambtenaren te groot en uit praktische overwegingen is het natuurlijk ook veel beter om alle gemeentelijke instanties onder één dak te huisvesten. En ja hoor, zo konden we in de VAR van 18 maart jl. in een artikel 'Zoektocht nieuw gemeentehuis in volle gang' al lezen dat er reeds drie locaties (nu leegstaande ex kantoor-

Afb. 1 Gemeentehuis Maarssen, omstreeks 1970, Prentbriefkaart, Collectie J.H. Sagel.

en bedrijfspanden in Maarssen en Breukelen) in beeld zijn om, al dan niet tijdelijk, als het nieuwe gemeentehuis te gaan fungeren. Door deze gang van zaken ziet het er naar uit dat zowel in Loenen, Breukelen als Maarssen de drie nu in gebruik zijnde gemeentehuizen, drie schitterende buitenplaatsen aan de Vecht, hun functie gaan verliezen.

Donkere wolken boven drie Vecht-buitenplaatsen

Hiermee lijkt onze nieuwe gemeente, die zich wil gaan tooien met de naam Stichtse Vecht, een cultuurhistorische ramp, een soort Nationale ramp voor de Vechtstreek, te creëren. Want wat moeten we, wanneer ze onverhoopt leeg komen te staan, in hemelsnaam allemaal verzinnen om voor zowel 'Beek en Hoff' in Loenen, 'Boom en Bosch' in Breukelen en 'Goudestein' in Maarssen een passende herbestemming te vinden. Dat zal in de tegenwoordige economisch moeilijke tijd echt niet meevallen en drie Vechtstreek- of buitenplaatsmusea lijken toch wel wat veel van het goede. Hopelijk zal de reeds ingestelde en ook al werkzame Raadscommissie Herindeling, bestaande uit raadsleden van alle drie de gemeenten, hier creatief maar ook buitengewoon zorgvuldig mee omgaan en bijtijds met zinnige en nuttige voorstellen komen. Maar wellicht is er ook nog de mogelijkheid dat nu nog niet direct al te ingrijpende besluiten worden genomen, maar dat de politieke partijen, die straks in november aan de verkiezingen voor de nieuwe gemeente gaan deelnemen zich hierover beraden, deze problematiek uitwerken en hun ideeën aan de burgers voorleggen. Alleen al de gedachte dat alle stemgerechtigde inwoners van Stichtse Vecht, op basis van partijprogramma's mee zouden kunnen beslissen over het toekomstige wel en wee, mogelijk zelfs over de verkoop van hun oude gemeentehuizen, zou de thans zo dreigende, donkere wolken boven de drie genoemde buitenplaatsen kunnen laten verdwijnen.

Inspraak en discussie in het verleden

Dat inspraak en discussie de zaak kunnen beïnvloeden is in Maarssen rond de huisvesting van het gemeentelijk apparaat in het verleden vaker aan de orde geweest. Zo gingen aan de bouw van het Gemeentelijk Administratiekantoor aan de Endelhovenlaan (kosten 18.000.000 gulden) en de restauratie en herindeling van het gemeentehuis Goudestein veel inspraak en debat vooraf. Ook toen, eind jaren tachtig van de vorige eeuw, was er sprake van dat Goudestein op zou houden het gemeentehuis van Maarssen te zijn. Zelf kon ik toen

aan de discussie over een nieuw gemeentehuis voor Maarssen, indertijd als voorzitter van de Historische Kring Maarssen, o.a. een bijdrage leveren door op uitnodiging van de redactie van het ledenblad 'LINKSOM' van de P.v.d.A. (afdeling Maarssen) een artikel over de noodzaak tot behoud van Goudestein als gemeentehuis te schrijven. Hierin citeerde ik een bekend gedicht van Constantijn Huygens (1596-1687), waarin deze de Heer Joan Huydecoper van Maarsseveen vertelt waarom zijn huis Goudestein door velen werd bemind: *"Twee lieve dingen doen't, en die m'er altoos vindt, De soete Vecht voor deur, en soete vocht van binnen"*. Maar daarnaast somde ik een zevental argumenten op waarom ik toen vond dat Goudestein maar beter gemeentehuis kon blijven. Een van die argumenten was dat Goudestein, goed bereikbaar met openbaar vervoer, centraal in de gemeente Maarssen was gelegen. Een argument dat m.b.t. de plaats voor een nieuw gemeentehuis m.i. ook nu nadrukkelijk weer in de Stichtse Vecht-gemeente meegenomen zou moeten worden. Ook vroeg ik toen aandacht voor het feit dat het openbare park rond Goudestein van groot belang is voor vele Maarssenaren, vooral voor de ouderen, die zich dicht bij huis even willen vertreden. Ook dit argument is nog steeds volop van kracht en als er één ding zeker is, wanneer Goudestein geen gemeentehuis meer zou zijn, dan is het wel dat men in postcodegebied Maarssen in ieder geval heel graag het park van Goudestein als openbaar park zal willen behouden. De uitkomst van de raadpleging van de burgers, organisaties en deskundigen was toen dat er door B&W en de Gemeenteraad van Maarssen werd besloten Goudestein als gemeentehuis te behouden en een groot nieuw kantoorpand ernaast te bouwen. Hoewel het nieuwe administratiekantoor, gelegen tussen de buitenplaatsen Goudestein en Vechtoever, beslist niet door iedereen werd gewaardeerd, was de witte kolos (spottend naar de toenmalige burgemeester, Ed d'Hondt, ook wel het hondenhek genoemd) twintig jaar geleden de prijs die betaald moest worden om Goudestein als gemeentehuis voor Maarssen te behouden. Als een pluspunt kon toen genoteerd worden dat Goudestein, waarin o.a. de raadzaal, de kamers van B&W en de trouwzaal zijn ondergebracht, schitterend werd gerestaureerd en heringericht. Voor de herinrichting kon gebruik worden gemaakt van een omvangrijk bruikleen, bestaande uit meubelen en schilderijen van de Rijksdienst Beeldende Kunst. Samen met al eerder in bruikleen ontvangen geschilderde portretten van de familie Huydecoper van Maarsseveen ontstond zo

een complete inrichting, die de bezoeker enigszins de indruk geeft van een bewoonde buitenplaats.

Laten we vurig hopen dat allen die zich (gaan) bezighouden met de huisvesting van de gemeente Stichtse Vecht over veel wijsheid beschikken en daardoor in het belang van de inwoners van onze nieuwe gemeente goede besluiten gaan nemen over het toekomstige gebruik van Beek en Hoff, Boom en Bosch en Goudestein.

Hans Sagel

Bronnen:

- 1) Weekblad 'Onze Vechtstreek', Jaargang 5, nummer 2, vrijdag 15 januari 2010.
- 2) Weekblad 'VAR', Jaargang 65, nummer 19, donderdag 18 maart 2010.
- 3) LINKSOM, ledenblad Partij van de Arbeid, afdeling Maarssen, oktober 1987, nr. 55.
- 4) Brochure 'Goudestein', uitgave Stafafdeling kabinet en voorlichting gemeente Maarssen in samenwerking met K.C. van den Ende, bureau voor bouwhistorisch onderzoek en restauratie, 's-Gravenhage, ca. 1990.

Jan Witte en de Historische Kring Maarssen

Jan behoort tot de mensen van het eerste uur. In de tweede aflevering van de eerste jaargang (september 1974) van het periodiek van de Kring staat al een bijdrage van hem. In dezelfde tijd werd hij bestuurslid. En een half jaar later trad hij ook toe tot de redactie van het periodiek. Daarnaast stond hij aan de wieg van de werkgroep Archeologie. Kort daarna in het voorjaar van 1975 werd door deze groep de opgraving verricht bij de voormalige boerderij, Maarssenbroeksedijk nr. 55, die stond nabij de plaats waar, vóór de komst van het kanaal, de Zijlweg de Maarssenbroeksedijk bereikte, bij de huidige ingang van de wijk Kamelenspoor. In vroeger eeuwen stond hier een hofstede die, na de kerkhervorming, een flink deel van de 17e eeuw tot het midden van de 18e eeuw dienst deed als schuilkerk van de rooms-katholieke gemeenschap van Maarssen en omgeving. De latere boerderij op die plaats werd kort voor de bouw van de wijk gebruikt als oefenproject voor de brandweer. Onder de asresten werden onder meer 14e-eeuwse scherven en een bijzondere uit de 15e eeuw stammende bronzen kandelaar gevonden. Door de beschrijving van Jan van de werkzaamheden en de vondsten kunnen we daar nog steeds gemakkelijk kennis van nemen. Bovendien leerden we daardoor zijn liefde voor de archeologie kennen. Praktisch bij alle archeologische werkzaamheden tot ca. 2000 is hij deelnemer geweest en zijn groeiende kennis op dat gebied blijkt uit de bijzondere verslagen die hij daarover maakte. Na het verslag van Maarssenbroek volgden de muntenvondst bij Endelhoven in 1977, de waterput in 1981 bij het voormalige huis Elsenburgh op het huidige grote grasveld bij Doornburgh, in 1982 de werkzaamheden, samen met onder meer de heer H.J. Wolters, in en bij de bijzondere ijskelder

ook op het terrein van Doornburgh, in 1983 het mooie artikel over de betekenis van scherven sparen, gevolgd door de grote opgraving in 1984 op het terrein van de voormalige Breedstraatschool, in dezelfde tijd de ontdekking nabij Overkerck van een oude fundering van het vroeg 18e-eeuwse huis Bemonte, verder in 1985 de opgraving achter

Jan Witte bij zijn werkzaamheden in de ijskelder van Doornburgh in 1982 (afbeelding uit periodiek jrg. 9, blz. 53).

de Herengracht bij het zogenaamde klooster en de putvondst in de Kortelaan. In januari 1988 kon Jan in het periodiek melding maken van een in Maarssen weinig voorkomende vondst van een 18e-eeuwse tinnen lepel. Deze was gevonden door ir. Post in zijn tuin van Bleijendaal aan de Machinekade. Als klap op de vuurpijl waren er in 1991 de zeer bijzondere opgravingen op het terrein van Endelhoven. En die leidden in februari 1992, in samenwerking met Wallie Smits, tot een themanummer van het periodiek over de historie, de werkzaamheden en de vele vondsten. In 1997 gevolgd door het magnifieke, prachtig geïllustreerde boek 'Cruijdenborgh en Endelhof' van de werkgroep Archeologie. Daaraan werkten, behalve Jan en Wallie, mee: Caroline Vermeeren, Jaap Kottman en Werner Krause. Voor de liefhebbers zijn daarvan nog enkele exemplaren te koop bij de Kring.

Als het eens komt tot een themanummer met een samenhangende beschrijving van het Huis ter Meer, is de bijdrage over het kasteel in de 16e eeuw van Jan in één van zijn artikelen, over de Duitse Orde, van groot belang. Met het bestuderen van de Ordestukken zijn we gekomen bij een volgende belangrijke bezigheid van hem, vanaf ca.1980, het beoefenen van de paleografie. In de werkgroep van die naam heeft hij vanaf 1982 onder meer met Nolda Hogenhout heel wat oude handschriften 'ontcijferd'. Over het werken aan de stukken van de Orde, in het

bijzonder die van belang zijn voor de plaatselijke geschiedenis, heeft hij een paar bijzondere verslagen geschreven in enkele periodieken in 1984/85.

Jan is van september 1974 tot februari 1978 bestuurslid van de Kring geweest, het laatste jaar daarvan was hij secretaris. Redactielid van het periodiek was hij van juni 1975 tot februari 1977 en opnieuw van februari 1984 tot augustus 1989. Hij was niet alleen redactielid, maar heeft zelf ook belangwekkende artikelen geschreven, onder meer 'De kerk te Oud-Zuilen', 'Bouwgeschiedenis van de Nederlandse Hervormde Kerk in een Notendop', 'Grenzen van Maarssen' en zijn tot nu toe laatste artikel (2003) getiteld 'Schoolmeester in Maarssen'. Zou hij nog iets op de plank hebben liggen??

Met kennis van zaken heeft Jan zich op een breed gebied met betrekking tot de plaatselijke geschiedenis ingezet. Behalve aan zijn werkzaamheden voor de Kring, denken we hierbij ook aan zijn al heel wat jaren durende activiteiten voor het Museum Maarsse.

Arie de Zwart

Bronnen:

1. Eigen ervaring.
2. Tal van periodieken van de Historische Kring Maarssen.

Nogmaals Bammens

In het vorige periodiek (februari 2010) is een artikel geplaatst met als titel 'Bammens 90 jaar in Maarssen, 160 jaar geleden gesticht'. In een kort nawoord wordt daar nu nog iets aan toegevoegd. Allereerst was het prettig te horen dat zovelen er met genoeg kennis van hebben genomen. Dat geldt niet alleen voor oud-medewerkers of familieleden daarvan, maar ook daar buiten zijn er aardige reacties ontvangen. Daarbij werd duidelijk dat namen van sommige werknemers, die ook langdurig in dienst zijn geweest, niet genoemd zijn. Dat had vooral te maken met het ontbreken van gegevens. Op gevaar af opnieuw mensen over te slaan, volgt nu een kleine aanvulling. Zo waren er behalve de in het artikel genoemde drie generaties van de familie Radings nog meer mensen met die naam werkzaam bij het bedrijf. Gedacht wordt hierbij aan de heren A. Radings (1881-1929) en J.H. Radings (1918 - ca 1960); verder werkten er nog

enige leden van die familie. Ook de leden van de familie Beljaars hebben, te beginnen in het eind van de 19e eeuw, een flink aantal jaren bij het bedrijf gewerkt: A.G.H. Beljaars (1891-1937), H. Beljaars (1917-1946), A. Beljaars (1917 - ca 1960) en nog één of meer leden van de derde generatie. Eveneens in de 19e eeuw begon de heer D. B. Geurs (1896 - 1948) zijn dienstverband. Zijn zoon D. Geurs werkte ook een groot aantal jaren bij Bammens. De trouw aan het bedrijf door de jaren heen is opmerkelijk. De heer H.Sjollema¹ (1925 - eind 1972) in 1922 als jongeman met Twijnstra (veevoederbedrijf aan de Westkanaaldijk) uit Friesland meegekomen, kwam drie jaar later in dienst van Bammens. En nog recent nam, na een lang dienstverband, de heer Gerrit de Graaf (1961-2009) afscheid.

Samenvattend, voor zover onze kennis reikt, kunnen we stellen dat heer J.C. Radings met 53 jaar (1879 -1932) kampioen is in het aantal dienstjaren.

*Hendrik Sjollema, geboren 1907, overleden 1992, was van 1925 tot eind 1972 in dienst van Bammens. Hij studeerde een aantal jaren 's avonds en maakte mede daardoor flink promotie. De heer Sjollema was jarenlang een bekende persoon in het bedrijf en in Maarssen.*¹

Een goede tweede is de heer D.B. Geurs (1896-1948) met 52 jaar dienstverband. Dan volgen er drie werknemers met rond de 48 dienstjaren: de heren A. Radings (1881-1929) H. Sjollema (1925 - eind 1972), Gerrit de Graaf (1961-2009). De heer A.G.H. Beljaars (1891-1937) werkte 46 jaar bij het bedrijf. Tot slot is het verheugend te kunnen melden dat er heel wat losse nummers van het februari-periodiek zijn verkocht en dat we naar aanleiding van het stuk enkele nieuwe leden mochten inschrijven. Op initiatief van de huidige directeur, de heer R.F.H. Free, is de Koninklijke Bammens BV één daarvan. Overigens is er in ruimere zin ook een prettig contact met het bedrijf ontstaan, onder meer om bij bepaalde onderwerpen kennis uit te wisselen.

Arie de Zwart

Noot:

¹ In het boek van Wallie Smits, 'Maarssen 1940-1945', pag. 189 staat dat de heer H. Sjollema na de bevrijding behoorde tot de groep vertrouwenspersonen die verantwoordelijk was voor het inrichten van een nieuw bestuur van de gemeente Maarssen.

Polderjongens, De gravers van het Merwedekanaal rond 1890

In ons periodiek, jaargang 35 nummer 4, is een artikel gepubliceerd over werkzaamheden in Maarssen en bij het Merwedekanaal (sinds 1952 het Amsterdam-Rijnkanaal).

Een vervolghierop is onderstaand artikel waarin wordt ingegaan op de levens- en werkomstandigheden van de gravers. De tekst is letterlijk overgenomen uit het Geïllustreerd Volkstijdschrift 'Eigen Haard' van 1890. De schrijver was A.P.J. Tutein Nolthenius. In aflevering vier, van in totaal zes bijdragen over het kanaal van zijn hand, wordt ondermeer geschreven over de huisvesting en de werktijden van de gravers, de leefregels in de woonkeet, wat er verdiend en gegeten werd. Nu volgt de tekst van deze aflevering vier, die voorzien werd van enkele noten en foto's.

"Hoe weinig zou in de preutse sfeer de rieten hutten gepast hebben, welke wij thans voorbij stomen en waarvan er zich een als een ark Noachs op een

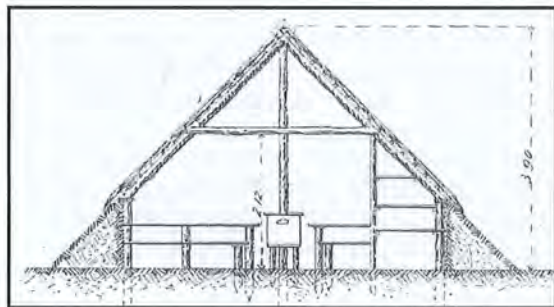
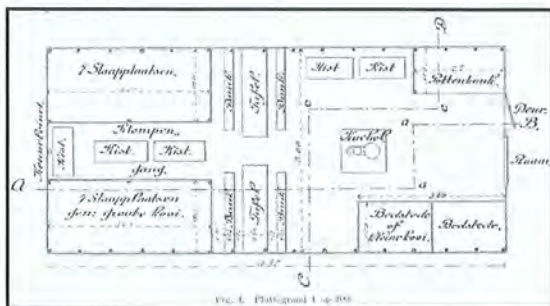
gelegenheidsduin verheft. Ik wed dat ge bewoners van zulke onbeholpen verblijven ten zeerste beklagt, en zo gij een aanval van hygiëne hebt, u zelfs ten zeerste verontwaardigt over de Hoge Overheid, die op staatswerken zulke hollen duldt. In alle geval zult gij er wel iets meer van willen weten, en daar de eerste minuten sporens ons voeren langs een pas onderhanden genomen kanaalgedeelte, waar behalve driehoeksbakens en diens bruggen niets te zien is, wil ik u de tijd korten met een kijkje te geven in het verblijf der levende werktuigen, die het kanaal tot stand brengen, en die gij vermoedelijk grondwerkers, doch een ingewijde 'polderjongens' noemt, om het even of zij jong of oud, getrouwd of ongetrouwd zijn.

Als 'stortbaas' zet de toekomstige polderjongen op zestienjarige leeftijd de eerste schrede op de baan, die hem vermoedelijk wel ver weg, doch niet ver zal voeren. Dat het baasschap u niet misleide! De

Onderling kiezen zij een hoofd, de putbaas, die

Dan wordt de schop en de puthaak (een stok van 1,30 m lengte, aan welks einde een haak is bevestigd om daarmee de kruiplanken – stalen - te kunnen verleggen) uit de hoek van het woonvertrek gehaald, waar zij, blinkend geschuurd, als een zegeteken van het werk van het vorige jaar prijkten; de 'zak' wordt over de schouder geslagen en de tocht aanvaard. Op het werk aangekomen, begeeft zich de putbaas, begeleid van een tweetal zijner mannen, naar de aannemer om plechtig de aankomst te melden van zijn volk, gelijk hij zich vol zelfbewustzijn uitdrukt en verzoekt hem plaats aan te wijzen waar zij hunne keet kunnen opslaan.

Fig. 2. (Habitaciones de estudiantes)

zijn naam ontleent aan hun aller doel, de put. Want wat voor u een kanaal is, omdat gij aan het einddoel denkt, is voor hen slechts een put, een graafwerk. Botje wordt bij botje gelegd, meer of minder al naar mate de afstand bedraagt waarop vermoedelijk werk te vinden is, en zo voorzien wordt de putbaas op kondschap uitgezonden.³ Slaagt deze bij de uitvoerder van enig grondwerk, dan keert hij huiswaarts om zijn ploeg te halen, die meerdere of mindere blijdschap aan de dag legt, al naarmate het werk een dikke of een dunne plank kan lijden, d.w.z. al naarmate het dagelijks brood vermoedelijk zwaar

Mocht eenig lezer van 'Eigen Haard' nauw behuist zijn, een blik op achterstaande plattegrond zal hem leren met zijn lot tevreden te wezen. Wat hem echter bij de keetbouw het meest moet treffen, is de geringe hoogte der zijwanden: 1 1/2 meter. Onmiddellijk daarboven verrijzen de kapspanten, zodat, wel beschouwd, zo'n keet niets anders is dan een zolder, die op de grond staat. Door een dwarsschot wordt de ruimte in tweeën gedeeld. Het voorvertrek dient tot woonkamer van de ploeg en tevens tot slaapkamer van de putbaas, diens vrouw, kinderen en dienstbode (want, o eerzame huismoeders, tot

zover is de dienstbodeplaaq reeds doorgedrongen) of - indien niet aan Hymen⁴ geofferd werd - van de ongetrouwde keetvrouw (dochter of zuster van een der mannen). Het achtervertrek vormt de grote kooi. Ter weerszijde van een brede gang zijn lage houten bakken getimmerd, welke tot gezamenlijke slaapsteden dienen. De wanden en de kap der keet zijn somwijlen met planken beschoten, meerendeels echter alleen met riet afgedekt, terwijl tot betere verdediging tegen warmte en koude, van buiten - dikwijls tot hoog tegen het dak - zoden zijn gelegd of gestapeld.

En thans het meubilair! Tafels en banken kunnen daartoe niet gerekend worden, want zij staan zo al niet vastgeworteld, dan vastgeheid in de bodem. Hetzelfde is het geval met de kisten, welke als kasten dienst doen. Uit vrees voor muizen zijn deze ook op palen gebouwd. Trouwens de muizen zijn, vooral bij werken aan de rivieren, een ware plaag, zozeer zelfs dat men daar somwijlen het brood aan draden aan de kapspanten moet ophangen!

Eigenlijk bestaat dus het meubilair alleen uit de kookkachel, welke in de meeste keten de stenen haard vervangen, waarop een open vuurtje gestookt werd, waarvan de rook al aarzelend een uitweg zocht door een opening in het dak. Geen kookinrichting verheugt zich in zulk een zorgvuldige, bijna moederlijke behandeling. Buiten tegen het dak staan steeds een soort ladder en een bezem aan een ontzaglijk lange stok gereed om alle roetafzetting in de ijzeren pijpen onmiddellijk weg te nemen. Voor het overige zorgt ieder voor zich zelf. Iedere jongen heeft zijn boterpot van Keuls aardewerk, zijn dito bord, zijn grote witte of met bloempjes versierde kom en - o zegepraal der beschaving - een vork, een lepel en een mes. Nauwelijks is de keet gereed of het is tijd om de legersteden te betrekken. Eerst moet echter de juiste slaappleafts worden aangewezen. Zulks doet het lot. Of men trekt strootjes, en de onderlinge lengte dier strootjes regelt de rangorde aan de tafel en in bed, of men blinddoekt de keetvrouw, en terwijl de ploegbaas met de sacramentale⁵ puthaak een plaats aanwijst, vraagt hij haar met luide stem voor wie die bestemd is. Nu blijft nog slechts over; de 'zak' van zijn inhoud te ontdoen, bestaande uit een molton deken, een grof linnen beddetijk, een kussenloop van dezelfde stof, wollen ondergoed van elk stuk een, een daagse broek ... en de verassing - om welke de eigenaar overeenkomstig de etiquette de zak niet mocht openen voordat hij op 't werk zou zijn aangeland. Deze verrassing bestaat uit een zijde spek of een flinke ham. De tijk wordt met gehakt stro gevuld, ergens in de buurt bij een

landbouwer gehaald; en dan in de kooi gekropen! Niet voor lang, waarde lezer! Wanneer gij er over denkt voor goed de slaap te pakken, lang voor het eerste gekraai van het dier, dat alleen door de stedeling voor vroeg ter been wordt gehouden, is de polderjongen weder bij de hand. Veel toilet maakt hij trouwens niet en hoewel de gang er ruimte genoeg toe aanbiedt, ontdoet hij zich niet altijd bij het slapen gaan van zijn bovenkleren. Toch is de polderjongen op zijn wijze zindelijk. De omschreven (doch des te scherper toegepaste) keetwet dwingt hem zich wekelijks te verschonen. Laat hij zulks na, dan verkopen zijn kameraden zijn schoon goed, als zijnde overbodig, onder elkaar en de schuldige kan het slechts inlossen tegen betaling van honderd of tweehonderd gulden, of zoveel meer of minder dan de nominale verkoopprijs bedroeg. Voor dit boetegeld wordt vervolgens gezamenlijk een borrel gedronken. (Om afschaffers gerust te stellen, diene, dat bij dergelijke verkopeningen de cent tot gulden verheven wordt, zodat honderd gulden te samen een gulden aan klinkende munt uitmaakt). Vooral de veenachtige grond is een plaag soms zo onduelbaar; dat er niets anders overblijft dan de keet in de brand te steken en een weinig verderop een nieuwe te bouwen. Het loopt tegen drie uur of half vier in de morgenstond, voordat de jongens gewassen en uitgedost zijn ten strijde. De vrouw of meid heeft onderwijl de gezamenlijke koffie gezet, waarna ieder jongen zijn eigen brood van de plank neemt, er zijn eigen boter op smeert en er zijn eigen kaas bij eet, vervolgens zijn boterhammen voor het eerste schoft (schafstijd) gereed maakt, om dan welgemoed de keet te verlaten, zorg dragende tegen vijf uur op het werk te zijn. Daar spit of kruit hij tot acht uur; om dan een half uur uit te rusten. Ligt de keet vlakbij het werk, dan keert hij huiswaarts; anders haalt een der jongens het brood, dat 's morgens vroeg was toebereid, mitsgaders de ketel met koffie en de kommetjes. Met deze dienst is elke dag een andere jongen belast, die tevens van zijn tijdelijke aanwezigheid in de keet gebruik maakt om waswater voor de vrouw te halen en andere huishoudelijke hulp te verlenen.

Te twaalf uur keert in de regel het gehele gezelschap keetwaarts, om het gemeenschappelijk middagmaal te nuttigen, bestaande uit fijngestampte aardappelen met vet. De vrouw eet hiervan kosteloos mee. Wie deze kost niet voldoende is, moet zelf maar een eierkoek of spekkoeke bakken. En in deze hogere kookkunst bezit dan ook de polderjongen een vaardigheid, welke menige huismoeder hem

Afb. 2 Graafwerkzaamheden voor de aanleg van het Merwede-kanaal bij Breukelen, mei 1889. Rechts aan de horizon zijn de kerktorens van de Hervormde en de Rooms-Katholieke kerk van Breukelen te zien.

benijden kan. De uitoefening van deze kunst gaat trouwens met veel plechtigheid gepaard. Aangezien er maar één koekenpan is, wordt het gebruik ervan, ten einde ongenoegen te voorkomen, naar de ouderdom van de baklustige geregeld. En opdat men de pan niet laat aanbrande, is ieder bakker verplicht zijn opvolger proefondervindelijk aan te tonen dat hij bij zijn werkzaamheden het nodige vet gebruikt heeft. Na de koek uit de pan te hebben gedaan moet hij namelijk de lege pan op de kant boven de koek houden, en wee hem zo er dan niet minstens drie druppels vet uit de pan op de koek vallen! Hij heeft de koek verbeurd en zijn opvolger verorbert die onder het algemeen gelach.

Ligt het werk te ver van de keet, dan wordt ook het middagmaal in de open lucht genuttigd. Kringsgewijze zet elk zevental zich om de gemeenschappelijke emmer neer en eet, zonder overhaasting of twist, de in regel overvloedige spijs. Hetzij het middagmaal in of buiten de keet is verorbert, na afloop wordt een schaduwrijk plaatsje uitgezocht en een zoete slaap genoten totdat de bel van half twee luidt. Om vier uur wordt wederom een half uur geschaft en wittebrood met koffie gebruikt. Om zeven uur eindigt de dagtaak, keert men huiswaarts, wast zich, eet brood met pap en gaat aan 't schillen van de aardappelen voor de volgende dag, daarbij ook een voor de keetvrouw schillende.

Deze vrouwelijke persoon maakt men daarna een brin de cour, of in het Hollands uitgedrukt 'neemt men in de maling', zingt, harmoniseert, verhaalt of zwijgt, al naarmate men het een of het andere talent meer heeft ontwikkeld. In de hierboven beschreven levenswijze, met kleine wijzigingen, die van alle polderjongens (in sommige keten wordt bijvoorbeeld in de gemeenschappelijke pot ook vlees gegeten), in de tegenwoordige tijd van algemene werkeloosheid is het niet meer juist te zeggen, dat alle leden van een ploeg uit een zelfde landstreek afkomstig zijn. Zo werd bijvoorbeeld in vorige jaren bijna de helft van de zevenenvijftig keten tussen Amsterdam en Breukelen door jongens bewoond, die elkaar geheel vreemd waren; slechts in dertien keten was het grootste gedeelte der bewoners uit Zeeuw Vlaanderen afkomstig, in elf grotendeels uit de omstreken van Bergen op Zoom, in twee uit Tholen, in drie uit Slidrecht en in één uit verschillende delen van Friesland. En in keten met samengeraapte bevolking speelt de putbaas een geheel andere rol. Hij is niet meer gekozen hoofd van de ploeg, hij heeft de leden zelf aangeworven. De putbaas is daar een soort onder-werkgever en zijn hand drukt wel eens zwaar. Vooral wanneer hij voordeel tracht te trekken uit de verkoop van sterke drank. (Wel wordt hierdoor de drankwet overtreden, maar eensdeels is de politie buiten staat dit te bewijzen en anderdeels

blijft het zodoende in de kom van het dorp rustig). Dan lokt de putbaas tot onmatig drinken uit, schrijft, als de jongen dubbel ziet, met dubbel krijt op, zet hem aan door het verlenen van krediet en maakt hem zo van lieverlede geheel afhankelijk. Niet licht zal de polderjongen, die zo zijn ziel verkocht heeft, de crediteur ontlopen: het eergevoel is daartoe op dit punt te zeer ontwikkeld: doch gelukkig dat dergelijke slavernij een uitzondering is en het voortwoekeren daarvan verhinderd wordt door de aannemer, die liever nuchter en krachtig volk, dan dronken en lusteloze mannen heeft.

gemeenzaam verkeerde. En opdat het recept van deze plechtigheid niet verloren raakt, wil ik het hier vereeuwigen. Men neemt een emmer, doet daarin twee of drie liter brandewijn, tevens een houten nap of bakje. Dan legt men dwars over de emmer de puthaak en verheft een van de keetbewoners, liefst de welsprekendste, tot ambtenaar van de burgerlijke stand. Deze nodigt bruid en bruidegom uit hand aan hand driemaal over de puthaak te springen, telkens de sprong met een volle nap brandewijn te bezegelen. Vervolgens verklaart hij, in naam van de puthaak en de daarbij tegenwoordig zijnde

Afb. 3 Werkzaamheden aan het sluizencomplex in Maarssen tussen de Vecht en het Merwedekanaal. Op de achtergrond de polder Oostwaard, net zichtbaar is een rolpaal aan de Vecht.

Dat ongehuwden lichter voor de verleiding bezwijken, spreekt van zelf, en daarom is van socialistische zijde wel eens beweerd, dat ongehuwden gemakkelijker werk vinden dan gehuwden, een beschuldiging, welke gelukkig door de statistiek ontzenuwd wordt, want bijvoorbeeld 40 procent der gezamenlijke bevolking van de bovenvernoemde keten was gehuwd, en ditzelfde percentage geldt zowel voor de gezamenlijke bevolking van de zevenentwintig keten, waarin bepaalde landstroken vertegenwoordigd waren, als voor het dertigtal, waarin zulks niet het geval was. En zelfs in een opzicht is de polderwereld vooruitgegaan. Huwelijken over de puthaak zijn een zeldzaamheid geworden. Zij werden gesloten tussen de ongehuwde keetvrouw en de polderjongen, met wie zij naar de zin van de overige keetbewoners te

keetbewoners, dat beiden door de echt verbonden zijn. De brandewijn welke het verliefde paar in de emmer heeft overgelaten, wordt door de genodigden tot hun heil opgedronken en daarmee is de plechtigheid afgelopen. Zeker viert bij een dergelijk huwelijk de moraal niet de hoogste triomf. Maar toch een triomf, zoals men bij enig nadenken zelf zal inzien. En wat het springen over de puthaak betreft, zou het wellicht aanbeveling verdienen dit op te nemen onder de formaliteiten, welke het burgerlijk huwelijk voorafgaan. De brandewijn toch is, gelijk de nieuwsbladen leren, maar al te dikwijls in de trouwzaal in de lijve aanwezig, de moeilijkheden aan de sprong verbonden, zou allicht menig waggelend verloofde nog juist bij tijd doen keren. Er zijn vele voorbeelden dat de echtelijke trouw in een over de puthaak gesloten huwelijk ongeschonden bewaard

bleef. Doch in elk geval declassereert een dergelijke plechtigheid en durft het paar niet meer naar de geboorteplaats terug, bevreesd voor de toorn van de ouders. Terwijl dus de andere leden van de ploeg in het najaar huiswaarts trekken, zetten zij het keetleven voort. Weldra loeren zij als boze spinners op alleen lopende polderjongens, die om de een of andere reden ook liever niet naar hun dorp terugkeren. Zodoende ontstaat de Keet-drankwinkel, waarin man en vrouw tot enig doel hebben het zich meester maken van de zuur verdiende penningen van de ploeg. Zo gij ooit een keet binnentreedt, waarvan de polderjongen vol bewondering zegt: "t Is er alles proper, alles zo netjes opgeschikt met allerlei kopjes, schoteltjes en glaasjes alsof het een galanteriewinkel is", wees dan op u hoede, je bent in een van de pestholen van de polderwereld. Prijs daarentegen de vrouw en de achting voor de ploeg, zo het huisraad slechts uit een ijzeren pot en enkele kommen en schotels bestaat. Daar wordt geld overgespaard voor de winter en voor vrouw en kinderen. Wil je tenslotte enige prijzen? Hele kost f 0,60 tot f 0,70 per dag. Halve f 0,25 (voor gehuwden, die ook te huis hun avondmaal nemen). Koffiedrinken alleen, f 0,40 per week. Geschieden de uitgave voor gezamenlijke rekening, is er een menagemeester, die met de keetvrouw de inkopen doet, dan ontvangt de keetvrouw als weekloon f 0,25 per jongen benevens vrij eten uit de algemene pot: hiervoor doet zij het huishouden, stopt, maast, enz. De verdienste van de polderjongens bedragen f 1,85 tot f 2,50 per dag, al naarmate het soort werk. De karreladers (d.i. zij die de spoorwagens laden en lossen) verdienen het meest.

En thans staat gij zeker bereid om een oordeel uit te spreken. Doe het liever niet. Deze mensen zijn niet uws gelijke en alleen over gelijken kan men oordelen. Thackray verdeelde eenmaal hooghartig de mensen in een kleine geschoren en gewassen keurbende en in de grote ongewassen en ongeschoren hoop. Juister is het de mensheid te verdelen in twee groepen, waarvan de een de natuur beheerst, de andere er door beheerst wordt. Deze drinkt de dauw, blakert de zon, doorweekt de regen. Alle ongeneugten, maar ook alle geneugten deelt zij met alle planten- en dierenwereld. De andere kent de dauw slechts van horen zeggen, heeft jalousie en regenschermen. Tussen beide groepen in staat de ingenieur. Door geboorte en africhting slachtoffer van de beschaving, dwingt hem de praktijk telkens als kind der natuur te leven, en de verandering is te overweldigender, omdat zij steeds plotseling

geschiedt. Maar geeft hem dit dubbel leven niet des te meer recht te waarschuwen, om de regelen, welke voor het ene gelden, niet toe te passen op de ander".

Noten:

- ¹ Uit militaire dienst.
- ² Volgens de traditie vastliggende.
- ³ Alle leden van de ploeg betalen enig geld aan de putbaas. Hij probeert ergens in het land werk te vinden voor de ploeg.
- ⁴ Apollo's zoon, God van het huwelijk.
- ⁵ Volgens de traditie bij het gebruik behorend.

Hans van Bommel

In Museum Maarssen is tot 12 september 2010 een interessante tentoonstelling over dit onderwerp te zien, genaamd 'Streep door het Landschap' het verhaal van hét kanaal.

In deze tentoonstelling zijn onder andere unieke foto's en kaartmateriaal te zien.

De vaste brug over het Merwedekanaal

Deze titel staat boven het hierna volgende krantenbericht, dat ons werd aangereikt naar aanleiding van het stukje over het zeventigjarige bestaan van de Maarsserbrug over het Amsterdam-Rijnkanaal in ons blad van november 2008. Het stuk stond in 'Het Nieuws' van 28 januari 1938.

"Tot licht ongenoegen van belanghebbende streekbewoners zal - aldus het Handelsblad - de nieuwe brug over het Merwede-kanaal ongeveer tusschen de draaibruggen bij Maarssen en Zuilen¹ in komen te liggen welke dan zullen verdwijnen. Uit beide zijden zal men dus moeten omrijden om den overkant te bereiken.

Hoewel het nog eenige maanden zal duren vóór de nieuwe verbinding tot stand zal zijn gekomen, ziet men ter plaatse reeds uitgestrekte terreinen in aanbouw. Machtige aarden wallen zijn opgeworpen aan de zijde van de Amsterdamschen Straatweg, welke den ondergrond zullen vormen voor twee opritten, die als een kromgetrokken vork van een gaffel naar de beide dorpen uitstrekken.

Aan den anderen kant krijgt de brug voorloopig slechts één afrit naar den Stationsweg, welke in de toekomst zal aansluiten op den nieuwen weg Amsterdam-Utrecht-Vianen, waarvan het tracé tusschen eerstgenoemde steden nog steeds niet vastgesteld heet te zijn.

De nieuwe brug waarvoor de Waterstaat slechts

de onderbouw verzorgt - de rest wordt door het bruggenbureau in Den Haag gedaan - wordt een hoge vaste brug, die kanaal en spoorweg zal overspannen, waarbij tevens rekening is gehouden met toekomstige verbredingen.

De bodembreedte van het kanaal bedraagt nu 20 meter. Over pl.m. anderhalf jaar zal deze op 50 meter zijn gebracht.² Kleine zeeschepen zullen in de toekomst hun weg langs Maarssen kunnen zoeken. Vandaar dat de onderkant van de brug circa negen meter boven den waterspiegel komt te liggen. Midden boven het kanaal wordt ze het hoogst. Dan daalt ze tot circa zeven meter om de treinen te laten passeeren en geeft vervolgens aansluiting op de nieuwe wegen ...".

Arie de Zwart

Noten:

¹ Met de laatste werd bedoeld de draaibrug dicht bij de Opburenbrug en de toenmalige Ned. Kininefabriek. Zuilen was tot 1954 een zelfstandige gemeente.

² Deze aanpassing moest door de Tweede Wereldoorlog wachten tot 1952. Door verbreding van het Merwedekanaal en gedeeltelijke tracéwijziging van de bestaande vaarweg, ontstond toen het Amsterdam-Rijnkanaal.

Koninklijke onderscheiding voor Henk Blaauw

Op 29 april van dit jaar kreeg Henk Blaauw door burgemeester Van 't Veld een lintje opgespeld: lid in de orde van Oranje-Nassau. Iedereen die op de hoogte is van wat Henk doet, zal beamen dat dit verdiend is. Al meer dan 25 jaar maakt hij deel uit van het bestuur van de Historische Kring Maarssen. Van daaruit was hij ook enkele jaren bestuurslid van het Museum Maarssen. Dat toen jonge museum heeft hij helpen opbouwen.

De eerste helft van zijn bestuursverleden bij de kring was vooral gevuld met archeologische zaken. Hij was erbij toen het verwaarloosde Endelhoven werd afgebroken en op die plek allerlei waardevols werd gevonden. Dat geldt ook voor de plaats van de oude De Ruiterschool en van de vroegere Hema aan de Parkweg. Henk was daarbij niet alleen een van de gravers, hij onderhield ook de contacten met

mensen van provinciale en landelijke organisaties. Geleidelijk was er minder te doen op archeologisch gebied. Door het Verdrag van Malta worden er zulke hoge eisen gesteld aan het onderzoek dat er vrijwel uitsluitend professionele bureaus aan te pas gingen komen. Maar toch niet helemaal! De fundamente van de molen van De Ridder, in het gebied van Opburen, werden mede door hem uitgegraven. Een jaar geleden nog was hij een van de mensen die op het terrein van Slot Zuylen archeologisch onderzoek verrichtten op de plaats waar een historische kas wordt heropgebouwd.

Een nieuw aandachtsgebied trok vervolgens Henks aandacht. De voormalige boerderijen van Maarssenbroek, de plek waar hij woont, gingen zijn tijd opeisen. Geleidelijk aan had hij er zowat een dagtaak aan. Welke boerderijen hadden er gestaan

en wie hadden er gewoond? Contacten met de families leverden schatten aan materiaal op. Vaak niet zonder slag of stoot, mensen realiseerden zich niet altijd dat de oude foto's die ze hadden of de familie verhalen die ze vertelden ook voor anderen interessant konden zijn. De grote contactuele vaardigheden van Henk Blaauw bleken hier goud waard. Met allerlei materiaal kwam hij steeds terug, als hij weer eens het land in was geweest, op bezoek bij vroegere bewoners van Maarssenbroek en hun nazaten. Hij kreeg die mensen zo enthousiast dat ze op zeker moment om een reünie van oud-bewoners gingen vragen. In april 2009 kwam die er inderdaad. Honderden mensen hadden een kostelijke dag, mede

door zijn organisatorische kwaliteiten.

Toen was al duidelijk dat zijn grootste werk tot nu toe er aan zat te komen: Maarssenbroek zoals het was, over de vroegere boerderijen en de families van de bewoners. Het samenstellen van zo'n boek kost veel tijd. Daarbij komt het zoeken naar sponsors en het overleg met de drukker; dat alles heeft hij met groot enthousiasme gedaan.

De Historische Kring Maarssen wenst Henk Blaauw en zijn gezin veel geluk met deze Koninklijke onderscheiding!

Benno Visschedijk

Uit de oude schoenendoos (nr. 42)

Peloton van de Binnenlandse Strijdkrachten te Maarssen

Bovenstaande foto, beschikbaar gesteld door Mevrouw G. Koenders-van Kooten, werd vijftien-zestig jaar geleden, kort na de Tweede Wereldoorlog, gemaakt. Na de bevrijding van de Duitse bezetters, werden er waarschijnlijk ter herinnering aan de oorlog in mei 1945 op en rond fort Maarsseveen verschillende foto's gemaakt van de leden van de Binnenlandse Strijdkrachten in Maarssen. Op een ledenavond van de HKM in april van dit jaar worden vele van deze en andere foto's uit die tijd getoond en toegelicht. Op het bordje dat een van de leden van dit peloton vasthoudt, staat zeer waarschijnlijk met krijt geschreven: NBS (Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten) Maarssen, Pel(oton) II, Sec(tie) I. Door drs V. Smits is deze foto in 1990 ook gepubliceerd op pagina 173 van zijn boek 'Maarssen 1940-1945'. Hij schreef toen als onderschrift bij de foto: *"Leden van de groep (peloton) die op 5 mei bij de A.B.T.B. beschoten werd door Armeniërs"*. Dankzij het goede geheugen van de eigenaresse kunnen we nu, behalve van haar zwager Johan Koenders, ook van de meeste andere personen die voor- en achternamen bekend maken. Staande v.l.n.r.

de heren Tjoelker, Bolander, onbekend ??, Veen, en Wim Kroon. Knielend v.l.n.r. Ernst van Ginkel, Chris Dolman, Hans Kuyvenhoven en Johan Koenders. Bij de door Smits beschreven schietpartij bij de A.B.T.B. (later was hier o.a. de winkel van Welkoop en bevindt zich thans de bouwlocatie van een appartementengebouw) zijn helaas drie leden van dit peloton, de heren Willem van de Kooij en Paulus Theofilus Lindhout en Alexander Constantijn Lindhout op de dag van de bevrijding bij het oversteken van de Vecht gesneuveld. N.a.v. mededelingen over de vorige aflevering (nr. 41), o.a. door de heren R. de Graaf en T. Mook, kan nu definitief worden vermeld dat de klas gefotografeerd werd bij de Christelijke Lagere School aan de Straatweg te Maarssen.

Hebt u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit schriftelijk of telefonisch door te geven aan: J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, tel: 561457, e-mail: J.H.Sagel@kpnplanet.nl

Over historie gesproken

Het Olde Regthuys

sinds 1657

Eten, drinken

Leuk etenje?, leuk eettenje!

www.hetolderegthuys.nl

Het Olde Regthuys, Laan van Nifterlake 101
3612 BP Tienhoven, Telefoon 0346 - 23 13 82

TOPKLASSE

SIERO SCHILDERS
Nassastraat 71 Maarssen Tel. 562310

PYGMALION BEELDENDE KUNST

**Nederlandse schilderkunst en grafiek van eind 19de eeuw
& beeldhouwkunst van midden 20ste eeuw**

Grote collectie Vechtschilders met werken van
P.J. Lutgers, Nicolaas Bastert,
Fred. Van Rossum du Chattel, Willem van Leusden e.v.a.
Tevens bijzondere boeken over de Vechtstreek o.a.
S. Stopendaal "De Vechtstroom, Van Utrecht tot Muiden,
verheerlijkt door honderd gezichten" (1790),
P.J. Lutgers, "Gezigten aan de rivier de Vecht" (1836)

Open: tijdens tentoonstellingen vrij, t/m zo.-13 tot 17 uur & op afspraak
Langegracht 44 - 3601 AJ Maarssen Tel: 0346-556736 Jaap.Versteegh@Pygmalion-art.com
www.pygmalion-art.com

TWEEWIELER-SPECIALIST

DE HAAN

VERKOOP EN REPARATIE TWEEWIELERS

• ONDERDELEN EN ACCESSOIRES.

EIGEN REPARATIE-AFDELING

OPEN MA/T/M VRIJ 8.00-12.30 / 13.30 - 18.00
VRIJDAG AVOND 19.00/21.00
ZATERDAG 8.00-16.30
WOENSDAG GESLOTEN.

NASSAUSTRAT 105
3601 BD MAARSSSEN
0346-561615

Nassastraat 14
3601 BG Maarssen
t 0346 - 58 50 30
f 0346 - 58 50 40
e ritter@era.nl

www.eraritter.nl

Erwin Ritter en Annemarie Ritter-van Duuren

• aankoop • verkoop • verhuur • taxaties • hypotheek